

Asutawa Kogu

5. istungjärk. **Protokoll nr. 162 (8).**

1920. a.

Asutawa Kogu koosolek 16. nowembril 1920. a. kell 5 p. l. Toompea lossi Walges saalis.

Kokku on tulnud 88 Asutawa Kogu liiget.

Walitsuse lauas: peaminister **A. Piip**, kaubandus-tööstus- ja teedeminister **J. Kukk**.

P ä e w a k o r d:

1. Komisjonide täiendawad walimised.

2. Teadaandmine Asutawa Kogu liikmete puudumiste üle oktoobrikuul.

3. Teadaandmine Asutawa Kogu nimele antud armuandmise palwete tagasi-lükkamise kohta.

4. Asutawa Kogu nimele antawate palwete läbiwaatamise komisjoni ettepanekud:

a) armu anda:

- 1) Paul Berg'ile,
- 2) Jakob Mard'il,
- 3) Nikolai Pandermann'ile.

b) karistust kergendada:

- 1) Woldemar Peterkop'ile,
- 2) Karl Nautras'ile,
- 3) Rudolf Mõim'ile,
- 4) Alfred Nõmm'ile,
- 5) Johannes Täär'ile,
- 6) Oskar Raamat'ule,
- 7) Andreas Paul'ile,
- 8) Karl Uulmann'ile,
- 9) Timofei Belenkow'ile.
- 10) Anisja Belenkowa'le,
- 11) Jaan Mitt'ile,
- 12) Hugo Kaeramaa'le,
- 13) Karl Mesi'le,
- 14) Paul Kull'ile,
- 15) Peeter Jefremow'ile,
- 16) Darja Grigorjewa'le,
- 17) Mihail Motkin'ile,
- 18) Aleksander Mihkelson'ile,
- 19) Alfred Lasiniit'ile,
- 20) Johannes Ink'ile,
- 21) Jüri Kangur'ile,
- 22) Eduard Ingus'ile,
- 23) Aleksander Tõnson'ile ja Juhan Tomson'ile,

- 24) Peeter Jefimow'ile,
- 25) Artur Schmidt'ile,
- 26) Aleksander Põld'ile ja Hugo Wäl-ling'ile,
- 27) Jakob Temmer'ile,
- 28) Eduard Wellak'ile,
- 29) Pawel Schelkow'ile, Peeter Kor-nilow'ile ja Iwan Feodorow'ile.

5. Wabariigi Walitsuse ettepanek akl. Johannes Ploompuu kohtuwõimude kätte wäljaandmise asjus.

6. Seadus Riigikogu liikmete tasu- ja sõidurahade kohta — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

Koosolekut juhatab esimees **A. Rei**.

Sekretäri kohal sekretäär **H. Martna**.

Koosolek algab kell 5.55 min.

1. Päewakorra Juhataja **A. Rei:**
täiendamine. Awan Asutawa Kogu koosoleku. Asutawa Kogu liikmete Sorokin'i, Uibopuu ja Kann'i poolt on Asutawale Kogule esitatud aru-pärimine Wabariigi Walitsusele Tallinna Wene vähemusrahwuse gümnaasiumide õpetajate mitteregistreerimise ja kõrwal-damise asjus.

A. Sorokin (wn.): Põhjendan lühidalt seda sellega, et on kooliõpetajad Wene õppekeelega gümnaasiumist wälja heidetud ja neid ei lase enam haridusmi-nister koolis töötada. Sest ajast, mil kor-raldus on tehtud, on nendest kuus wälja heidetud ja 1. jaanuariks 1921. a. peab weel 17 kooliõpetajat lahkuma. See hal-wab wäga kooli tegewust keset õppe-aastat. Arwan, et see arupärimine peaks päewakorda wõetud saama.

Juhataja **A. Rei:** Missuguse punkti alla soowitakse seda arupärimist päewakorda wõtta?

A. Sorokin (wn.): Palun seda l punktina päewakorda wõtta.

Juhataja **A. Rei:** Panen selle et-tepaneku hääletamisele. (H ä ä l e t a -

takse.) Ettepanek on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Palun sekretääri arupärimine ette lugeda.

2. A. Sorokin'i, A. Uibopuu ja N. Kann'i arupärimine Wabariigi Walitsusele Wene gümnaasiumide õpetajate mitte-registreerimise ja kõrvaldamise kohta.

Sekretäär **H. Martna** (loeb): Eesti Asutawale Kogule. Mõõdaläinud õppeaasta lõpul kujunesid Tallinna Wene õppekeelsete gümnaasiumide sisemise elu tingimised niisugusteks, mis kogu nende õppeasutuste reorganiseerimist nõudsid; selle tagajärjel waliti uutel

alustel gümnaasiumide hoolekogu ja uuendati õpetajate koosseisu.

Nii ühel kui ka teisel juhtumisel käsitasid, nimetatud gümnaasiumide ülewalpidajad haridusministeeriumi näpunäiteid, kust eriti instruksioon uue õpetajate koosseisu moodustamise kohta anti. Wiimaksnimetatud sihil moodustati ministeeriumi heakskiitmisel seitsmeliikmeline otsuswõimne nõukogu, nimelt haridusministeeriumi esitajast härra Martinson'ist, linna kooliosakonna poolt härra Kiisel'ist, gümnaasiumide ülewalpidajate grupist, kumbagi gümnaasiumi wanematekomiteest, Wene kooliõpetajate liidu poolt Eestis, ajutise gümnaasiumide direktori kohusetäitja härra Andrushkewitsh'i osawõtmisel.

Tähendatud komisjoni töö kestis 26., 28. ja 31. augustil 1920. a. ja lõppes gümnaasiumide pedagoogilise personaali walimisega üldisel nõusolekul. Komisjoni määrused wõeti wastu kõigi liikmete poolt, protokollid kirjutati alla ilma igasuguste õiendusteta, nii et õhtul 31. augustil s. a. oli kogu õpetajate koosseis seaduspäraselt wormeeritud, wastawalt ministeeriumist antud reeglitele. 25. augustil lubati direktor Andrushkewitsh kohustetäitmisele. Siis järgnesid Tallinna linna kooliosakonna poolt ringkirjad 7. ja 21. septembrist s. a. nr. 1791 ja 1971, kus ette kirjutati, kõigis Eesti õppeasutustes ametisse wõtta õpetajaid — Eesti kodanikke.

Nende reeglite põhjal saatsid Wene õppekeelsed gümnaasiumid registreerimiseks ülalnimetatud komisjoni poolt walitud õpetajad, millest aga ministeerium keeldus 5. nowembril s. a. nimekirja ta-

gasi saates ja teatades 1), et 39 ettepanud õpetajast on registreeritud 16, 2), et 17 õpetajat on registreerimata jäetud, kuid on oma kohuste täitmisele jäetud kunni 1. jaanuarini 1921. a. ja 3), 6 õpetajat on koguni registreerimata jäetud ning nende asemele tuleksid wiibimata uued walida.

Suusõnaliste läbirääkimiste järele haridusminister härra Annusson'iga selgus: 1) et registreerimata on jäetud need, kes ei seisa Eesti kodakondsuses ja 2) et 6 õpetajat mitte Eesti kodanikku kõrvaldatakse wiibimata, kes läinud aasta õpetajate kohale astunud. Need on faktid, mis Tallinna Wene gümnaasiumide isikliku koosseisu lagunemise ellu kutsunud ja mis gümnaasiumide tegewust halwawad.

See on haridusminister härra Annusson'i ebaseaduspärase tegutsemise tagajärg.

Sellepärast paluwad siia allakirjutajad Wabariigi Walitsusele järgmist arupärimist ette panna:

1) Kas on walitsusel ülemalkirjeldatud asjaolud teada?

2) Mis mõtleb walitsus ette wõtta haridusministri ebaseaduspärase ja poliitiliselt ebaotstarbekohaste tegewuste kõrvaldamiseks, mis Wene wähemusrahwal oma kooli organiseerimisel takistuseks on?

Palume selle arupärimise rutuliseks tunnistada ja täna päewakorrale wõtta.

Asutawa Kogu liikmed: (allkirjad) A. Sorokin, A. Uibopuu, N. Kann.

A. Sorokin (wn.): *Нас прежде всего удивляет то легкомыслие, с которым постановление министерства проведено. После того, как положение вещей было с бывшим министром обсуждено, после того, как все пожелания министерства были приняты во внимание и осуществлены, казалось бы, не должно было произойти никакой неожиданности, и школа спокойно начала свою работу. И вдруг в середине учебного года, без всякого основания новый министр расчерком пера устранил свыше 3/4 преподавательского персонала. Это равносильно закрытию единственной русской средней школы. Мало того, по нашим сведениям, новый министр отменил уже состоявшуюся резолюцию прежнего. Прошу принять запрос.*

Peaminister **A. Piip**: Austatud rahwasaadikud. See arupärimine on walitsusele ootamata tulnud. Kuid meie

kuulasime arupärija põhjendused ära ja peab ütleva, et need nii kategooriliselt ülesseatud motiivid meid üllatawad. Meie ei keeldu mitte aru andmast, kui Asutaw Kogu arupärimise vastu wõtab.

Juhataja A. Rei: Sõnasooiwijaid rohkem ei ole. Rahwaesitaja Sorokin'i poolt on ette pandud arupärimine vastu wõtta ja walitsusele wastuseandmiseks kolmepäewaline tähtaeg määrata. Panen need kaks ettepanekut hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on arupärimine vastu wõetud. Panen 3-päewalise tähtaja määramise ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek vastu wõetud.

3. Komisjonide täiendawad walimised.

Asutawa Kogu nime peale on sisse tulnud teadaanne akl. Jans'i poolt, et ta akl. Talts'i süüdistusaja läbiwaatamise komisjoni esimehe wolitused maha paneb. Sotsiaaldemokraatliku rühma poolt on ette pandud rahwaesitaja Jans'i asemele rahwaesitaja Westerberg walida. Panen ette pandud kandidaadi hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ette pandud kandidaat walitud.

A. Anderkopp (töer.): Tööerakonna rühma liikmetest on majandusnõukogust lahkunud rahwaesitajad: Baars ja Peet Johanson. Panen ette nende asemele walida rahwaesitajad Käbin ja Säck. Eelarwe-komisjonist on wälja astunud rahwaesitajad Schulbach, Chr. Peiker, Baars ja Peet Johanson. Panen ette nende asemele walida: akl.-d Johanna Päts, Säck, Talts ja Tomberg.

Juhataja A. Rei: Rahwaesitaja Anderkopp'i poolt on ettepanek tehtud eelarwe-komisjonist lahkunud liikmete Schulbach'i, Chr. Peiker'i, Baars'i ja Peet Johanson'i asemele walida rahwaesitajad: Johanna Päts, Säck, Talts ja Tomberg. (Hääletatakse.) Asutaw Kogu on nähtawa enamusega otsustanud ette pandud kandidaatisid walida. Panen hääletamisele majandusnõukokku ette pandud kandidaadid. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ette pandud kandidaadid walitud.

J. Puss (sd.): Panen ette eelarwe-komisjonist lahkunud Wain'i ja Kikson'i

asemele walida rahwaesitajad Pöllupüü ja Londo.

Juhataja A. Rei: (Hääletatakse.) See ettepanek on nähtawa enamusega vastu wõetud. Täiendawate walimiste kohta rohkem ettepanekuid ei ole.

4. Teadaandmine Sekretäär **H. Asutawa Kogu Martna** (loeb): 1920. liikmete puudumiste kohta a. oktoobrikuu jooksul on järgmised Asutawa Kogu liikmed teatamata põhjustel koos-

olekutelt puudunud: Ammerman, J. 3 korda, Ast-Anni, A. — 2, Baars, K. — 2, Birkenberg, E. — 2, Ehrlich, A. — 2, Ernesaks, J. — 2, Grünthal, T. — 3, Jaakson, J. — 1, Jans, J. — 2, Inglit, K. — 1, Johanson, L. — 1, Jonas, E. — 3, Ipsberg, K. — 2, Kalbus, T. — 1, Kapp, A. — 1, Kikson, H. — 2, Kornel, K. — 2, Kuusner, H. — 2, Kurs-Olesk, M. — 3, Kübarsepp, E. — 1, Lindros, J. — 1, Maim, N. — 3, Mikiwer, J. — 3, Nerep, W. — 1, Onton, A. — 2, Oraw, H. — 2, Pool, Th. — 1, Puss, J. — 1, Päts, J. — 2, Päts, K. — 1, Päts W. — 1, Pöllupüü, J. — 1, Ratassepp, A. — 1, Raud, K. — 1, Raud, M. — 2, Schipai, A. — 1, Seen, G. — 1, Sternfeldt, A. — 1, Sõnajalg, J. — 2, Uluots, J. — 3, Wain, J. — 1 kord.

5. Teadaandmine Asutawa Kogu nimele antud armuandmise palwete tagasi-**lükamiste kohta.** August Saul'i palwe wendade Heinrich ja Herman Saul'i ja isa Johan Saul'i eest, Wladimir Kelly, Alfred Wiikholm'i palwe, Kristjan Udikas'e palwe, Richard Sandrak'i palwe, Theodor Paulus'e palwe, Karl Petry, Marta Grabbi palwe Alfred Grabbi eest, Helene Rand'i, Juhan Jürgen'i, Leena Sabalotna, Lukretsia Riiberg'i palwe õe Alide Landsberg'i eest, Jüri Känd'i, Gustaw Artur'i, Eduard Kaio, Johannes Seemann'i palwe ema Liisa Seemann'i eest, Jüri Pärtels'i, Aleksander Witser'i, Jakob Kalamann'i, Jüri Luukas'e, August Kiwink'i ja Juhan Pauken'i palwed, Willem Krall'i ja Woldemar Hallikas'e palwe, August, Aleksander, Eduard Puusepp'ade, Anna Lubi ja Triinu Puusepp'a palwed Aleksander, August ja Eduard Puusepp'ade eest, Gustaw Schwartz'i palwe, Julie Weide, Eduard Kalmann'i, Greeta

Grünberg'i palwe August Grünberg'i eest, Marie Miller'i palwe, Iwan Kuragin'i palwe naise Anna Kuragin'i eest, Hugo Elbrecht'i palwe, Daniel Jakki palwe poja Eduard Jakki eest, Konstantin Raawel'i palwe naise Julie Raawel'i eest, Jüri Waher'i palwe, Jakob Jaanson'i, Paul Riisberg'i, Nadeshda Kirillowa palwe, Rudolf Jaanson'i palwe, Karl Kiwiselg'i palwe, Artur Luisk'i palwe, Aleksander Teder'i palwe, Kai Liinat'i palwe mehe Ado Liinat'i eest, Woldemar Seppen'i palwe, Julie Lauks'i palwe, Johannes Kesküla palwe, Karl Kadajas'e palwe, Pauline Kaasan'i palwe, Karl Laurisson'i palwe, Arkaadi Wassiljew'i palwe, Elisabeth Puumaker'i palwe mehe Gustaw Puumaker'i eest, Rosalie Ehrmann'i palwe mehe Karl Ehrmann'i eest, Marie Pilt'i palwe, omale ja Kreet Põlendik, ule armu anda, Oswald Sulalätt'e palwe, Mai Roos'i palwe, Artur Busch'i palwe, August Mõisamaa palwe, Anette Pinsler'i palwe mehe Hindrek Pinsler'i eest, Liisa Põld'i palwe, Andres Madisson'i palwe, Peet Akkaja palwe, Elwine Emar'i palwe, Mihkel Reier'i palwe, Hans Bauer'i palwe, Maali Juust'i, Peeter Ebrok'i palwe omale ja naisele Anna Ebrok'ile armu anda, Georg Aspe palwe, Johan Pärtma palwe, Ida Poomann'i palwe mehele Jüri Poomann'ile armu anda, Roman Andrejew'i palwe, Heinrich Heine eest, Artur Brüker'i palwe, Johannes Tondi, Karl Uudimaks'e, Alfred Hansen'i palwe, Wassili Mihailow'i ja Timofei Smolow'i palwe, Anna Mesbach'i, Heinrich Wänta, Johannes Alawina ja Nikolai Sossi palwe, Josep Kiesel'i palwe, Leena Willi palwe, Richard Siimon'i palwe, Hans Erkmann'i palwe, Jüri Amant'i palwe, Juhan Burm'i ja Willem Peipsi palwe, Marie Tanfeld'i palwe, Hans Lõhmus'e palwe, Emilie Raudsepp'a palwe mehe Karl Raudsepp'a eest, Leena Pillam'i palwe, Marie Madisson'i palwe mehe Peet Madisson'i eest, Mats Parts'i ja Peeter Raekson'i palwe, Aleksander Wiljak'i ja Jakob Wessmann'i, Kaarel Mõru, August Erusk'i, Juhan Bock'i, Hermann Steinberg'i ja Widrik Sassi palwe, Marie Miller'i palwe, Luise Lorents'i palwe, Sergei Tswetkow'i palwe, Marie Kuusk'i ja Lisette Trauben'i palwe, August Möllits'i, Friedrich Ingliskoff'i ja Eduard Kellwet'i palwe, Hendrik Määrts'i, Jüri Lõhmus'e, Johannes Ottlik'u, August Schönberg'i, Albert Peterson'i ja Gustaw Koorberg'i, Hans Pauk'i,

Karl Rätsepp'i, Johannes Mihailow'i palwe, Marie Suurküla palwe, Jüri Siidermann'i, Pauline Puusepp'i (Sander'i) palwe, August Murd'i, Prants Wiido, Kristjan Wiro, Rudolf Lind'i, Aleksander Weltmann'i, Anna Sang'i, Aleks. Waldsnepp'i, Hendrik Kotkas'e, Jaak Laage-west'i, Heinrich Jaanits'i, Klahwira Maanas'e, Elwine Leemi, Anton Kaasik'u, Nikolai Janow'i Aleks. Metslohwi, Martin Weltson'i, August Neigart'i, Minna Timma, Julius Karro, Aleks. Karro, Lidia Reinert'i, Rudolf Toom'e, Hugo Tusti, Ernst Arro, Woldemar Galle, Eduard Tammekand'i, Jakob Hanschmidt'i, Aleksandra Eilmann'i, Egor Kusnetsow'i, Stepan Rushaninow'i ja Aleksei Beljajew'i palwe, Herbert Walentin'i, Nikolai Konstantinow'i ja Aleksander Tiitman'i, Paul Annast'e, Peeter Anderson'i, Herbert Rosenblatt'i, Karl Zibbo, Otto ja Josep Tahwest'ide, Hennoch Blumberg'i, Andrei Filipow'i, Afanaassi Djukow'i, Iwan Jelin'kin'i, Johannes Sisask'i eest tema õe Ewa Bergheim'i palwe, Eduard Markus'e, Jaan Kollsaar'e, Eduard Tillikas'e, Reinhold Seeberg'i, Hans Brandt'i palwe, Aleksander Berkmann'i, Anna Bach'i, Jaan Kork'i, Willem Jänter'i, Eduard Kala eest tema naise Rosalie Kala palwe, Konrad ja Liisa Lepp'ade palwe, Hans ja Alwine Nikolai'de palwe, Julius Fatal'i, Johanna Laiwa, Gustaw Wann'i, Helene Kiigemägi palwe, Eduard Kiigemägi eest, Roman Rein'i, Liina Käämer'i, Johannes Werth'i, Mark Salomin'i, Anton Kaasik'u, Peeter Piletski, Otto Wäärt'i, Julie Lauks'i, Leena Tamm'e, Johannes Kellri, Dimitri Mrist'i, Wilhelmine Küntsler'i, Julius Waldmann'i, Marie Redel'i, Salme Ütsik'u, Anna Neider'i, Iwan Karpow'i, Johannes Sander'i, Peeter Safronow'i, Peeter Lalli palwe, isa Jaan Lall'i eest, Jaan Toomes'i palwe naise Miina Toomes'i eest, Anna Jaakson'i, August Kainismaa, Joh. Pelt'i, Abram Kruus'i ja Gustaw Peikel'i, Wassili Petrow'i, Liina Indriks'i palwe mehe Eduard Indriks'i eest, Nikolai Patsner'i, Anna Grigorjewa palwe mehe Egor Pawlow'i eest, Marie Märjamaa palwe mehe Andrei Märjamaa eest, Mihkel Aaren'i palwe, Arwed Reinthal'i palwe, Miina Reinthal'i palwe, Johan Aso, Saweli Tschernow'i, Julius Ramm'i, Marie Allmann'i, Artur Pukk'i, Lisette Trauben'i, Marie Budreiko, Aleksander Saarnak'i, Juhan Duberg'i, Leena Pällo, August Annus'e, Anna Mägi, Alek-

sander Russak'i, Amalie Mehiko palwe poja August Mehiko eest, Aleksander Kesküla palwe, Peeter Nael'a palwe, Semjon Iwanow'i palwe poja Rodion Iwanow'i eest, Fadei Iwanow'i palwe, Feodor Fadejew'i, Semjon Daniljew'i palwe Daniel Timofejew'i eest, Marfa Kustow'i palwe Timofei Dimitrijew'i eest, Agafja Feodorowa palwe Matwei Timofejew'i eest, Mihail Jegorow'i palwe, Liisa Jürgens'i palwe mehe Johan Jürgens'i eest, Madis Siitam'i, Jüri Martin'i, Karl Eberhard'i, Jaan Will'i, Katti Freimann'i palwe poja Eduard Freimann'i eest, Peeter Kliim'i, Isak Weelman'i, Wolde-mar Weske, Leena Aprilla palwe poja Johannes Aprilla eest, Jaan Mägi, Arkadius Beeckmann'i ja Anna Mäe palwe, Marie Lilleberg'i palwe mehe August Lilleberg'i eest, Jaan Daniel'i palwe, Mats Nipernad'i, Karl Lauten'i, Liisa Reisberg'i palwe poja Julius Reisberg'i eest, Julie Koormann'i, Albert Walker'i, Jüri Tasmu'ti, Jaan Jaanus'e, Ewald Poowar'i, Peeter Kull'i palwe poja Hans Kull'i eest, Jaan Tamme, Martin Patsik'u, Jaan Alawer'i, Wassili Furstatow'i, Jakob Matwejew'i palwe naise Ekaterina Matwejewa eest, Johann Apfelbaum'i, Mihkel Parnabas'e, Helene Pink'a palwe mehe Willem Pink'a eest, August Isak'i, Iwan Ewstafejew'i palwe, Aleksander Aria, Jüri Akkermann'i, Juhan Butsch'i palwe poja Robert Butsch'i eest, Anna Rool'i palwe, Georg Wähi, Johannes Wiilibald'i, Madis Pihelgas'e, Liisa Wiidas'e, Maia Unt'i, Ilja Petrow'i palwe isa Peeter Iwanow'i eest, Toomas Laut'i palwe poja Felix Laut'i eest, Frol Feodorow'i, Emma Piilbak'i, Mihkel Tammjärw'e, Feodor Golubow'i ja Konstantin Preiler'i, Karl Polatan'i, Aleksander Garnow'i, Jüri Mikolai, Margus Turulind'i, August Söbri, Hindrik Pikk'i, Ernst Koit'i palwe naise Wilma Koit'i eest, Hendrik Kalmus'e, Nikolai Bodin'i, Scharlotte Simson'i palwe mehe Aleksander Simson'i eest, Arnold Riidolin'i, Aleksander Konsa, Konstantin Wanofatow'i, Mooses Schafran'i, Johannes Peierpass'i, Marie Kelemit'i palwe mehe Jaan Kelemit'i eest, Paula Hwostkowa, Anette Timtshenko palwe mehe Iwan Timtshenko eest, Aleksander Berg'i, Liine Peedu, Jaan Roosenbaum'i, Julius Reindorf'i, Priidik Tailor'i, Ano Rausberg'i, Daniel Märtn'i, Johannes Puusepp'a

palwe poja Karl Puusepp'a eest, Iwan Urlanow'i ja Mihail Markow'i palwe.

Läbi waatamata on järgmised palwed: Eduard Pettai, Jakob Kurg'i palwe Peeter Rootslase eest, Bernhard Raud'i, Fanny Elendt'i palwe Anna Tomson'i eest, Ewald Kibus'e, August Kriisk'i, Juhan Saul'i, Eduard Funk'i, Jaan Timm'i, Jakob Kalamann'i, Juhan Loos'i, Johannes Ploompuu, Jaan Tuulik'u, Jaan Eltermann'i, Wassili Komandantow'i, Dawid Kangur'i, Minna Drust'i, Oskar Kägu, Rosalie Morrask'i palwe wenna Johannes Sombri eest, Johannes Tomson'i, Johannes Eksi, Mihkel Oswald'i, Helene Juss'i palwe poja Aleksander Juss'i eest, Johannes Kukk'e, August Reinem'i ja teiste palwe, Liisa Kosnik'u palwe mehe Anton Kosnik'u eest, Willem Malmstein'i, Friedrich Kelder'i, Mihkel Miiten'i palwe poja Alfred Miiten'i eest.

6. Asutawa Kogu otsused armu anda ja karistust kergendada päewakorras (punkt 4.) nimetatud isikutele.

Asutawa Kogu nimele antawate palweteläbiwaatamise komisjoni aruandja **T. Kalbus:** Paul Berg, 25. a. wana, on 5. nowembril 1919. a. sõjawäljakohtu poolt 3 aastaks wangiroodu mõistetud. Komisjon waatas selle asja läbi ja leidis, et ta Saksa wangist on tulnud, kus ta mitu aastat wiibinud. 18. juunil jõudis ta Eestimaale, mobilisatsioon oli aga 24. juunil, tähendab 6 päewa pärast tema kojutulemist. Et tema selle ajaga wabariigi seadust hästi tundma ei saanud, et ta pika wangipõlwe läbi wäga kurnatud oli, peale selle järgnewast mobilisatsioonist aga isiklikult osa wõttis, paneb komisjon ette temale täielikult armu anda.

Juhataja **A. Rei:** (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawenamusega wastu wõetud.

Aruandja **T. Kalbus:** Woldemar Aleksandri p. Peterkop on sõjawäe ringkonnakohtu poolt sõjawäetenistusest kõrwalhoidmise pärast kõige õiguste kaotamisega 6-aastaks sunnitööle mõistetud. Komisjon waatas selle asja läbi, ja silmas pidades Peterkop'i noorust kui ka seda, et ta wabatahtlikult ise tagasi ilmus, otsustas Peterkop'ile pealepandud karistust kergendada, määrates üks aasta wangistust.

Juhataja **A. Rei:** (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **T. Kalbus:** Pawel Schelkow, Peeter Kornilow ja Iwan Feodorow on wäljakohtu poolt karistatud Schelkow 20 a., Kornilow 15 a. ja Feodorow 10 a. sunnitööga, salakauba üle piiri wedamise eest. Komisjon leidis, et selle süü pärast on neile liiga raske karistus wõrdlemisi teistega määratud ja arwas wõimalikuks nende karistust kergendada ning ette panha määrata igale ühele 3 aastat wangistust.

Juhataja **A. Rei:** (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **H. Raudsepp:** Jakob Mihkli p. Mardi on sõjaministri poolt 10.000 margaga ja kolmekuulise wangistusega karistatud. Käesolewal aastal webruarikuul wõttis kaitseüldu liige Karl Lepp nimetatud Jakob Mardi alaealise poja August Mardi käest kroonu püssi ära. Asja kohta tehti protokoll, ja I diwiisi ülem trahwis August Mardi't 3-kuulise wangistusega, ja 10.000 margaga. Jakob Mardi isa saatis selle otsuse peale palwe sõjaministeeriumile ja palus poja karistust kergendada, sest et poeg alles alaealine on, 17. a. wana. Sõjaminister oli wastutulelik ja muutis trahwi August Mardi kohta ära, kuid pani selle trahwi isa peale. Asutawa Kogu komisjon, kuhu Jakob Mardi palwega pööras, leidis, et tema nimetatud asjas mitte süüdi ei ole, ja et kedagi teise süüteo pärast trahwida ei wõi, sest et see õigusliku korraga kokku ei käi, ja otsustas Jakob Mihkli p. Mardi'le täielikult armu anda, teda wabastades karistusest ja kõigist karistuse tagajärgedest.

Juhataja **A. Rei:** (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **H. Raudsepp:** Nikolai Jaani p. Pandermann mõisteti sõjawäe ringkonnakohtu poolt 2 kuuks türmi, sõjawäeteenistusest kõrwahoidmise pärast. Asutawa Kogu komisjon, kes end käesolewa asjaga tutvustas, leidis wõimaliku olewat Nikolai Pandermann'ile täielikult armu anda, põhjendades sellega, et nimetatud isik ennast mitte warjata ei püüdnud, waid ainult tähtaja, milleks ta oli pidanud ilmuma, oli wahahe jätnud ja

ilmus hiljem sõjawäe komisjoni ette täiesti wigasena, nii et teda sõjawäeteenistusest tuli wabastada. Asutawa Kogu komisjon leiab, et siin mingisugusest sõjawäeteenistusest kõrwahoidmisest juttu ei wõi olla ja leiab, et Nikolai Pandermann'ile tuleb täielikult armu anda.

Juhataja **A. Rei:** (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **H. Raudsepp:** Karl Gustawi p. Nautras on 16. oktoobril 1919. a. II diwiisi tagawarapataljoni wäljakohtu poolt kõigi õiguste kaotamisega 15 aastaks sunnitööle mõistetud omawoliliselt wäeosast lahkumise pärast. Komisjon, akti läbi waadates, leidis, et käesolewal juhtumisel sisuliselt mitte sõjawäeteenistusest kõrwahoidmisega tegemist ei ole, waid nimetatud isik läks omawoliliselt ühest wäeosast teise, sest ta ei tahtnud seal teenida, kuhu teda oli määratud. Silmas pidades, et see karistus liig raske, teeb komisjon ettepaneku nimetatud isiku karistust pehmendada, määrates temale 1 aasta wangistust.

Juhataja **A. Rei:** (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **H. Raudsepp:** Rudolf Juhani p. Mõim on 19. juunil 1919. a. V Rakwere jalawäepolgu poolt kõige õiguste kaotamisega 10 aastaks sunnitööle mõistetud, omawoliliselt wäeosast lahkumise pärast. Silmas pidades, et nimetatud isik jälle ise wäeosasse tagasi tuli, teeb komisjon ettepaneku tema karistust kergendada ja talle määrata 1 aasta 3 kuud wangistust.

Juhataja **A. Rei:** (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **H. Raudsepp:** Alfred Joosep'i p. Nõmme on 31. oktoobril 1919. a. 2-se diwiisi tagawarapataljoni wäljakohtu poolt kõigi õiguste kaotamisega 8 aastaks sunnitööle mõistetud omawoliliselt wäeosast lahkumise pärast. Nimetatud isiku noorust ja iseäranis rasket karistust silmas pidades teeb komisjon ettepaneku määrata temale 1 aasta wangistust.

Juhataja **A. Rei:** (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja H. Raudsepp: Johannes Peetri p. Täär on 14. detsembril 1919. a. II diwiisi tagawarapataljoni väljakohtu poolt kõigi õiguste kaotamisega 12 aastaks sunnitööle mõistetud, omawoliliselt wäeosast lahkumise pärast. Silmas pidades, et nimetatud isik õige noor on ja karistus wördlemisi raske määratud, teeb komisjon ettepaneku tema karistust kergendada ja temale määrata 1 aasta wangistust.

Juhataja A. Rei: (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja H. Raudsepp: Oskar Jaani p. Raamat on 19. nowembril 1919. a. II diwiisi tagawarapataljoni väljakohtu poolt kõigi õiguste kaotamisega 4 aastaks sunnitööle mõistetud, selle eest, et ta ennast wäeteenistusest kõrwale on hoidnud. Aktidest selgub aga, et nimetatud isik oli sel ajal, kui mobilisatsioon oli, oma asukoha poolest politseis 2 kohas üles tähendatud, Tartus ja ühes teises linnas. Kui mobilisatsiooni käsk ühte kohta tuli, siis oli ta sel ajal teises kohas ja jäi sõjawäeteenistusest kõrwale, kunni ta wiimati wabatahtlikuna rahwa-wäekomisjoni ilmus. Komisjon otsustas Oskar Raamat'u saatust kergendada ja Asutawale Kogule ette panna määrata temale 1 aasta wangistust.

Juhataja A. Rei: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek wastu wõetud.

Aruandja H. Raudsepp: Andreas Paul on sõjawäe ringkonnakohtu poolt kõige õiguste kaotamisega 1 aastaks wangiroodu mõistetud. Komisjon asja läbi waadates leidis, et süüalune mitte õigel ajal komisjoni ei ilmunud nähtawasti arusaamatuse tõttu ja teeb ettepaneku määrata temale 3 kuud wangistust.

Juhataja A. Rei: (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja H. Raudsepp: Karl Mesi on omawoliliselt roost lahkumise pärast 4 aastaks sunnitööle mõistetud. Silmas pidades, et ta wabatahtlikult tagasi tuli ja oma süüd kahetses, otsustas komisjon tema karistust kergendada ja määrata temale 1 kuu wangistust.

Juhataja A. Rei: (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja H. Raudsepp: Peeter Jefremow on väljakohtu poolt omawoliliselt wäeosast äraolemise pärast 4 aastaks sunnitööle mõistetud. Asjast selgub, et tema 1½ kuu jooksul kolm korda on oma wäeosast lühikeseks ajaks ära läinud ja jälle ise tagasi ilmunud ennast wabandades sellega, et tema naine väga raskesti haige olnud ja selle tõttu sunnitud nõnda tegema. Komisjon leiab wõimaliku olewat tema karistust kergendada ja määrata temale 9 kuud wangistust.

Juhataja A. Rei: (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja H. Raudsepp: Aleksander Tõnson ja Juhan Tomson on soomusrongi sõdurid ja nad on Wõru jaamesisel jaama komandanti sõnade ja tegudega haawanud. Selle eest on Tõnson sõjawäe ringkonnakohtu poolt 8 aastaks ja Juhan Tomson 4 aastaks sunnitööle mõistetud. Komisjon asja läbi waadates leidis, et isikud kahtlemata süüdlased on ja et sõjaajal karmid trahwid tarwilikud, kuid praegusel ajal, kus rahu, on need karistused ikkagi liiga rasked ja sõdurid pealegi jooanud olekus seda tegid, kus nad oma tegewuse tagajärgi ei suutnud arwustada, teeb komisjon ettepaneku nende saatust kergendada, määrates Tõnson'ile — 2 a. ja Tomson'ile 1 aasta 6 kuud wangistust.

Juhataja A. Rei: (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja H. Raudsepp: Peeter Jefimow on väljakohtu poolt 20 aastaks sunnitööle mõistetud sõjawäeteenistusest kõrwalehoidmise pärast. Komisjon leidis, et karistus selle süüteo eest wördlemisi liiga raske on määratud, ja et nimetatud isik oma tegu kahjatsedes roodu tagasi on tulnud, teeb komisjon ettepaneku temale määrata kaks aastat wangistust.

Juhataja A. Rei: (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja N. Talts: Karl Uulman on sõjawäe ringkonnakohtu poolt 4

aastaks wangiroodu mõistetud wäeosast lahkumise pärast. Oma tegu põhjendab Uulmann sellega, et tema jalad haiged on olnud ja et tema ei olla saanud wäeteenistuses oma kohuseid täita. Komisjoni otsustas määrata temale 9 kuud wangistust.

Juhataja A. Rei: (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja N. Talts: Jaan Mitt on 9-da jalawäepolgu wäljakohtu poolt omawoliliselt wäeteenistusest lahkumise pärast 8 aastaks sunnitööle mõistetud. Asja käigust selgub, et süüalune ühes 27 sõduriga Heinaste wäeliinil teistest maha jäänud ja wäeosast ära eksinud, seal mitte maakohta tundnud, soode ja rabade wahel. Pealegi on 28 mehest ainult tema kohtu alla antud ja teised kõik ardmata jäetud. See seletus paistis tõenäoline olewat ja sellepärast leidis komisjoni võimalikuks karistust kergendada, määrates 1 aasta 6 kuud wangistust.

Juhataja A. Rei: (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja N. Talts: II diwiisi sõjawäljakohtu poolt on Hugo Kaeramaa omawolilise wäeosast äraolemise pärast neljaks aastaks sunnitööle mõistetud. Silmas pidades, et Kaeramaa 19 aastat wana on, ise komisjoni ette ilmus ja kodusolemise ajal ennast kellegi eest ei warjanud, leiab komisjoni wõimaliku olewat tema karistust kergendada, määrates temale aasta 6 kuud wangistust.

Juhataja A. Rei: (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja N. Talts: Aleksander Mihkelson on sõjawäljakohtu poolt wäeteenistusest kõrwalehoidmise pärast kõigi õiguste kaotamisega 2 aastaks sunnitööle mõistetud. Mihkelson on lühikest aega oma wäeosast ära olnud ja ei olnud mitte jooksus, waid lahkus omawoliliselt, mille eest harilikult 4—6 kuud wangistust mõistetakse. Seda asjaolu silmas pidades leidis komisjoni wõimaliku olewat Mihkelsoni karistust kergendada, määrates temale 1 aasta wangistust.

Juhataja A. Rei: (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja N. Talts: Eduard Ingus on 7. jalawäepolgu wäljakohtu poolt 12 aastaks sunnitööle mõistetud sõjawäeteenistusest kõrwalehoidmise pärast. Ta on 19 aastat wana ja põhjendas oma teguwiisi järgmiselt: temal olla wana ema koju jäänud, kel ühtegi toetajat peale tema ei olla ja sellepärast on tema ennast kõrwale hoidnud. Komisjoni leidis, et nende asjaolude põhjal on wõimalik tema karistust kergendada, määrates 2 aastat 6 kuud wangistust.

Juhataja A. Rei: (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja N. Talts: Artur Schmidt on sõjawäljakohtu poolt salakauba üle piiri toimetamise pärast 10 aastaks sunnitööle mõistetud. Nagu asjast selgub, ei ole Artur Schmidt salakauba üle piiri wedanud, waid üks sõdur teinud temale ettepaneku, et ta lubaks Lätimaale wõi üle piiri wiia kaks hobust. Tema on selle kohta oma nõusolemist awaldanud, kuid tegelikult pole ta seda ülewõimist korda saatnud. Hobused olla juba enne ära wõetud, kui nad tema juurde jõudsid. Sellega on see ainult katseks jäänud ja pole iseenesest weel kuritegu. Komisjoni seda asjaolu silmas pidades, et Artur Schmidt on sõjawäeteenistusest korralikult osa wõtnud ja pealegi seletab ta, et eelnimetud sõdur olla tahtnud teda meelega sisse wedada, leiab wõimaliku olewat temale pealepandud karistust kergendada, määrates 2 aastat wangistust.

Juhataja A. Rei: (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja J. Temant: II piirikütipataljoni wäljakohus mõistis Timofei Iwani p. Belenkow'i ühe puuda soola üle piiri wiimise katse pärast üheks aastaks alaealiste parandusmajasse. Aruandmise komisjoni silmas pidades, et Belenkow alles 15 aastat wana on, leidis wõimaliku olewat temale pealepandud karistust kergendada, andes teda waneimate walwe alla.

Juhataja A. Rei: (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja J. Temant: Sellesama piirikütipataljoni väljakohus mõistis Anisja Belenkowa 20 naela soola üle piiri wiimise pärast 2 aastaks wangiroodu. Et meie makswa nuhtlusseaduse järele naisterahwastele wangiroodu ei mõisteta, siis otsustas komisjon Belenkowa'le pealepandud karistust kergendada, määrates temale üks aasta wangistust.

Juhataja A. Rei: (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Temant: Seesama väljakohus mõistis Darja Grigorjewa 20 naela soola üle piiri wiimise pärast kõigi õiguste kaotamisega 1½ aastaks wangiroodu. Silmas pidades, et süüalune alles alaealine on ja et naisterahwastele wangiroodu ei mõisteta, leidis komisjon võimaliku olewat Grigorjewa'le pealepandud karistust kergendada, määrates temale 1 aasta wangistust.

Juhataja A. Rei: (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Temant: II piirikütipataljoni väljakohus mõistis Mihail Nikolai p. Motkin'i üle piiri soolawedamise pärast kõigi õiguste kaotamisega 12. aastaks sunnitööle. Asutawa Kogu armuandmise komisjon, silmas pidades, et kaebealuse isa sessamas asjas mõistetud ainult 1 aastaks wangiroodu, kuna poeg, pealegi alaealine, isa huwides tegew olnud, — otsustas: Mihail Nikolai p. Motkin'i karistust kergendada, ja temale määrata 1½ aastat wangistust.

Juhataja A. Rei: (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Temant: Kitsarööpalise soomusrongi nr. 2 sõjawäljakohus mõistis Jüri Jaani p. Kangur'i kõigi õiguste kaotamisega kaheks aastaks distsiplinaar roodu 5. weebruaril 1920. a. selle eest, et ta oma ülemust löi, kapral Pukk'i ja reamees Berg'i, ja pealegi omawoliliselt soomusrongilt lahkus. Ta oli purjus olekus, piiritust oli ta ülemuselt saanud. Kõiki seda silmas pidades leiab Asutawa Kogu armuandmise komisjon võimalikuks tema karistust kergendada, sest tema karauliteenistusesse minekul pidi ometi ta ülemus tarwilikku korda selles asjas pidama, et joobnud mitte wa-

hikorraale ei satuks. Sellepärast Asutawa Kogu armuandmise komisjon otsustas Kangur'i karistust kergendada ja temale määrata 1. aasta wangistust.

Juhataja A. Rei: (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Temant: 16. oktoobril 1919. a. mõistis sõjawäe ringkonnakohus Eduard Augusti p. Wellak'i kõige õiguste kaotamisega 4 aastaks sunnitööle, sellepärast et ta iseennast haawas selle sihiga, et sõjawäeteenistusest wabaneda. Kaebealune on naisemees, 2 alaealist last on tal. Kõike seda arwesse wõttes Asutawa Kogu armuandmise komisjon leidis võimaliku olewat Eduard August p. Wellak'i karistust kergendada ja temale määrata 1 aasta 2 kuud wangistust.

Juhataja A. Rei: (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Temant: 17. märtsil 1920. a. mõistis sõjawäe ringkonnakohus Jakob Gustawi poeg Temmer'i mõnesuguste iseäralikkude õiguste kaotamisega üheks aastaks neljaks kuuks kindluse wangi. Süüdistati teda selles, et ta oma teenistuslehe peal enese kohta waleteateid oli andnud, nagu oleks ta lipnik, kuna ta aga seda mitte ei olnud, kandis ta ka lipniku uniwormi. Asutawa Kogu armuandmise komisjon silmas pidades tema noorust ja sõjaolusid, leidis võimaliku olewat tema karistust kergendada ja temale 8 kuud wangistust määrata.

Juhataja A. Rei: (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Sitska: 28. mail 1919. a. sündis kalewlaste malewas segadus selle tõttu, et waenlane ootamatult peale langes. Wäeliin oli hõre, peale selle reserwid kaugel. Sündinud segaduses põgenes Paul Mardi poeg Kull oma wahikohalt ära, ja läks Peipsi laewastikule, kust ta järgmisel hommikul oma roodu tagasi tuli. Selle süüteo pärast mõistis kalewlaste malewa pataljoni väljakohus 17. juunil 1919. a. Paul Kull'i kõigi õiguste kaotamisega 1 aastaks wangiroodu. Asutawa Kogu armuandmise komisjon waatas asja läbi ja leidis, et kaebealune alles üks päew wäe-

liinil oli olnud, ja et ta puudulikult õpetatud, ning pidas võimalikuks Paul Mardi poeg Kull'i karistust kergendada temale määrates 2 kuud wangistust.

Juhataja **A. Rei:** (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **J. Sitska:** 10. augustil 1920. a. mõistis sõjawäe ringkonnakohus Alfred Gustawi poeg Lassiniit'i 4 aastaks sunnitööle kõigi õiguste kaotamise. Lassiniit oli Narwa linna elanik, kes punaste taganemisel kõik oma waranduse kaotanud, peale selle ka oma hobuse. Et ta hobusega oma emale ja wanaemale ülespidamist teenis, siis sõitis ta Tartumaale, oma koduwalda laadale, et seal uut hobust osta. Peale selle jäi ta aga sinna elama ja teenima, ta oli 30 aastat wana ja kuulus mobilisatsiooni alla. Nimetatud kohas olles ootas ta nüüd mobilisatsiooni käsku, mida ta aga mitte ei saanud. Alles 1920. a. aprillikuul kuulis ta, et teda taga otsitakse, et ta wäeteenistusest kõrwale on hoidnud. Ta ilmus komisjoni, pärast seda anti ta kohtu alla ja sõjawäe ringkonnakohus mõistis ta neljaks aastaks sunnitööle. Komisjon leiab, et tema karistust on võimalik kergendada ja talle määrata üks aasta wangistust.

Juhataja **A. Rei:** (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **H. Martna:** 8. aprillil 1920. a. mõistis sõjawäe ringkonnakohus Johannes Ink'i sõjawäeteenistusest kõrwalehoidmise pärast 4 aastaks sunnitööle. Tema ei olnud õigel ajal komisjoni tulnud. Ta oli ainult lühikest aega wäeteenistusest kõrwale hoidnud, ja sellepärast leiab komisjon võimaliku olevat tema karistust kergendada, sunnitöö asemel üks aasta wangistust määrates.

Juhataja **A. Rei:** (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega vastu wõetud.

7. Seadus Riigikogu liikmete tasu- ja sõidurahade kohta — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **K. Wirma:** Põhiseaduse järele peab Asutawa Kogu määrama kindlaks Riigikogu liikmete palgad, ja Asutawa

Kogu juhatus ülesandel arutas ka rahaasjanduse komisjon seda küsimust ja seadis kokku selle kawa, mis Asutawa Kogu liikmetele on kätte antud. Selle kawa järele on õieti ainult kaks uudist sisse tulnud. Muud paragrahwid on kõik jäänud samadeks, mis praegu meil õieti maksma on pandud, ainult sisse on toodud iseäralik tasu koosolekute pealt ja raudtee sõidupiletite andmine kõigile Riigikogu liikmetele. Wahekorrad on just samasugused, kui nad praegu on. Nende uuenduste sinna sissetoomine oli sellest tingitud, et mitmelt poolt peajasjalikult komisjoni eest lisatasu maksmise küsimuses, toodi ette, et mõned komisjoni liikmed peawad palju tööd tegema komisjonis, ja ei saa selle eest mingisugust tasu, kuna teised liikmed selle aja sees erahuwisid taga ajawad, kõrwalisi töid tehes, komisjoni tööst mitte osa wõttes, koosolekule mitte tulles, teisi komisjoni liikmeid oodata lastes, sellega ka nende aega wiites, ja et seda wahet kuidagi moodi registreerida ja arwesse wõtta, arwati sinna juurde tarwis olewat lisandust sisse wõtta eritasu üle komisjoni istumiste eest. See teine küsimus, mis puutub raudteepiletite andmisesse kõigile Riigikogu liikmetele, kujunes sellest wälja, et Riigikogu liige on õieti siis alles oma walijate esitaja, kui tema saab nendega kõigelähemas ühenduses olla. Need, kes Tallinnas on, saawad oma walijatega palju paremas ühenduswahekorras olla, kui need, kes kaugemalt on, ja kes selleks majanduslikke raskusi peawad kandma. Et seda kuludekatmist ühetasemaks teha, selleks on raudtee sõidu õigus siin üles wõetud. See wiis on mitmel pool maksew ja komisjoni enamus jõudis otsusele, et see ei tee riigile suurt kulu, kui sajale Riigikogu liikmele prii sõidupiletid anda raudteel ja see toob palju lähemat kokkupuutumist walijate ja walitute wahel ja sellega saaks Riigikogu töowiljakus tõstetud. See on kõik, mis mul öelda on, ja ma teen ettepaneku selle seaduse esimesele lugemisele asuda.

A. Weiler (töer.): Meie rühm ei saa seda eelnõu mitte toetada ja nimelt järgmistel põhjustel. Põhiseaduse järele määrab iga Riigikogu järgnewa Riigikogu liikmete palgad kindlaks. See mõte ei ole aga eelnõus mitte läbi wiidud. Siin on tähendatud, et Riigikogu liikmed saawad

töötasuks teatud osa wõi protsendi walitsuse liikmete palkadest, — sellega määrab siis Riigikogu ühtlasi walitsuse liikmete palka tõstes wõi alandades ka oma palga ära. Edasi, kui meie eelnõus §§ 1. ja 3. wõrdleme, siis selgub, et Riigikogu liige isegi suuremat palka wõib saada, kui walitsuse liige. Kui meie aga mõlema tööd wõrdlema hakkame, siis ei saa seda wahekorda palkades mingil tingimisel lubada. Siin on näiteks öeldud, et koosolekute pealt arwatakse üks kolmekümnendik kuupalgast. Meil on aga komisjoni koosolekuid wähest isegi 2 tükki päewas. On ka juhtumisi, kus 3 koosolekut päewas, nii et ei ole mitte liialdatud, kui ma ütlen, et Riigikogu liige wõib oma palgale komisjoni koosolekute läbi weel teise kuupalga juurde teenida, ja see teeks wälja $\frac{1}{5}$ walitsuse liikmete palgast. (L. Johanson, sd.: Kus teie komisjonis olite, et nüüd demagoogiat ette toote.) Oleksin ma komisjoni liige olnud, siis oleksin ma seal sedasama rääkinud. Kui mina kõnetooli astun, siis teen ma seda mitte demagoogia pärast, wõib olla, et mujal pool ainult selleks räägitakse, et demagoogiat teha. Minu arwates ei saa seda seisukohta mitte lubada, et Riigikogu liikmed suurema kuupalga saaksid, kui walitsuse liikmed. Minul on andmeid, et mujal riikides lugu hoopis teisiti on. Tean, et Inglise rahwasaadik ei saa üle $\frac{1}{10}$ walitsuse liikme palgast, ja Prantsuse parlamendi liige saab umbes 25.000 frangi ümber aastas palka. (L. Johanson, sd.: Wahest ehk eksite?) Noh, kui mina eksin, siis olge head ja astuge ise kõnetooli, ning lükake need arwud ümber. Edasi ei saa meie sellega mitte nõus olla, et Riigikogu liikmetele raudteedel prii sõit antakse. Asutawa Kogu liikmeid on mitmesugustes ametites, niisama ka Riigikogus. Seal on kaupmehi, adwokaate, jne. Näiteks ringkonnakohus peab oma istumisi Wõrus, Narwas, Paides ja mujal. See oleks ülekohus, kui Riigikogu liige, adwokaat, oma asjaajamistel riigi kulul ringi sõidab. Kuidas saab eelnõu järele wahet teha, kas inimene oma wõi riigiasjade pärast raudteedel tarwitab. Kes ütleb, et ta selleks sõidab, et oma walijatega lähemas ühenduses olla. See on minu arwates tülesti asi, mida Riigikogu liikmetele riigi kulul lubada ei wõi. Edasi on eelnõus weel

teisi wigasid, mis parandamist nõuawad. Näiteks öeldakse seal täiesti, et Riigikogu esimehele „kohane kõrter“ antakse. Ma arwan, et igale ametnikule, kes riigi poolt korteri saab, peaks kohane korter antama, sest et riik ei tohi üldse mittekohaseid korterid lubada. Seda kõike arwesse wõttes panen ma tööerakonna rühma nimel ette, eelnõu komisjoni tagasi anda.

K. Ipsberg (maal.): Mina toonitan maaliidu rühma nimel, et ka meie ei wõi nimetatud eelnõuga ühineda. Põhjused on juba eelrääkija poolt ette toodud. Et Riigikogu liikmetele sellepärast tasu antakse, et paremini oma walijatega kokku puutuda, see ei ole õige. Oleks ju praegune walimiseelne aeg kõige tähtsam selleks, et Riigikogu tulewased liikmed, kes sinna pääseda tahawad, raudteed selleks wõiwad tarwitada, et oma walijatega kokku puutuda ja oma rühma heaks agitatsiooni teha. On päris imestamiswäärt, et ka need kulud ei ole sinna üles wõetud, mis agiteerimise peale kulutatud saawad. Mis puutub priipiletite saamisenesse, siis on see praegusele demokraatlikule korrale otse wastu. Suure waewaga saab nii kaugele, et Wene walitsuse aegsed priipiletid jõuti maksusetuks tunnistada ja ainult nendele ametnikkudele alles jäeti, kes oma tööalal peaasjalikult ainult raudteega kokku puutuwad, et neile rutulist sõitu wõimaldada wäljakutsumiste puhul. Loodetawasti ei saada mitte Riigikogu liikmetele seda wõimalust anda raudteedel, nii öelda, ümber kolada, sest Riigikogu ei saa loodetawasti mitte terve aasta koos istuma, waid saawad ka oma waheajad olema, ja kui nüüd Riigikogu liikmetel raudteedel prii sõit lubatud on, siis oleks see neile lihtsalt alandaw ja selle wastu peaks kindlalt protesteeritama. § 2. kohta oleks mul weel sõna öelda. Kui Riigikogu esimehele palk kindlaks määratakse, siis oleks minu arwates seda waja ka sekretääri palgaga teha, sest temal, wõib olla, on weel rohkem tegemist, kui Riigikogu esimehel. Ta peab kirjawahetust juhtima ja on ülepea selle tööga rohkem seotud, kui ükski teine Riigikogu liige. Sellepärast teeksin ma ettepaneku ka sekretääri palk kindlaks määrata. § 5. räägitakse, et Riigikogu liikmetele, kes wäljaspool Tallinat elawad, maksetakse Riigikogu istungite tarwitamiseks täielik sõiduabinõude tarwitamise raha. Ma saan sellest nii-

viisi aru, et Riigikogu liikmel on õigus igasugust sõiduriista tarvitada. Wõib olla, et ta ei taha sabas seista wõi täies wagunis sõita, ta wõtab automobiili ja sõidab kuhu tahab, ehk wõib olla, ka õhulaewaga, sest kui tal on tarwis oma walijatega kokku saada, ega ta siis ei wõi ju harilikult rongi minekut ära oodata, waid püüab seda kõige rutemat ja kõige kallimat abinõu tarvitada.

Minule tuletab see seadus meelde Leo Tolstoi romaani „Woskressenie“ kangelat, kes wõõrsil olles maal oma sõbra juures annab toatüdrukule, kes talle palitu selga aitab, tubli jootraha, nimelt 100 rubla, mis sel ajal suur raha oli, ja sealjuures ise mõtleb: „Minul on ükskõik! Sel aastal olen 20.000 wõlgu teinud: kas ma nüüd see 100 rubla rohkem wõi vähem wälja annan, see on ükskõik!“ Niisugust mõju awaldab see seadus ka. Arwesse wõttes weel seda, et meie eelarwe niisuguse defitsiidiga kokku seatud on, siis awaldab see seadus jootrahaandmise muljet, ja meie ühineme akl. Weiler'i ettepanekuga, ei see seaduseelnõu komisjoni ümbertöötamiseks tagasi anda.

Juhataja **A. Rei**: Tähele pannes, et Asutawa Kogu kodukorra § 32. põhjal iga seaduseelnõu arutamise korra kohta wõimalik on kahele poolt ja kahele wastu sõna anda, ja et kaks kõnelejat juba selle ettepaneku wastu rääkinud on, wõib sõna nüüd ainult poolt saada. Sõna on rahwaesitajal Wirma'l.

K. Wirma (sd.): Minul isiklikult poleks mitte midagi selle wastu, kui see kawa komisjoni tagasi saaks antud, kui aga wähegi lootust oleks, et need rühmad, kes nüüd siin oma eitawa seisukoha on awaldanud, oleksid katsunud nende mitme nädala jooksul, mil asi arutamisel oli, oma kawatsusi komisjoni tuua. Komisjoni poolt oli tõsine palwe kõigile rühmadele, kaaluda seda küsimust läbi, ja siis tuua oma kawad sinna, et siis tabada seda küsimust, nagu kord ja kohus. Kuid kahjuks need härrad, kes siin esinesid oma ettepanekuga, ei lasknud ei oma ega oma rühma kaastaste kaudu mitte seal kohal, kus selle küsimuse õige arutamise koht oli, oma hääli kuuldawale tulla. Ja sellest seisukohast wälja minnes luban enesele kahelda, kas need härrad üldse mingisuguse

kawadega sinna jaksawad tulla, ja sellepärast olen mina komisjoni tagasiandmise ettepaneku wastu. Pealegi on see töö nii pisikene, et teie, härrad, wõiksite oma ettepanekuid juba siin teha nõnda, et seda eelnõu ei tarwitseks komisjoni anda, kus tema juba mitu korda arutuse all on olnud. Pealegi on need paragrahwid wälja kujunenud Asutawa Kogu koosolekutel, kui Asutawa Kogu liikmete palgaküsimus päewakorral oli ja mitte keegi pole osanud siis Ameerikat üles leida. Sellepärast arwan, et niipalju wõimist peaks teil olema, et siinsamas oma ettepanekuid teha, ilma et pruugiks jälle mitu kuud sealjuures mõelda. Kas mõni paragrahw wälja jätta wõi mitte, nende küsimuste üle oleks siin praegu ilmaasjata rääkida. Seaduseelnõu wastu waidlejad on nähtawasti oma wäited tänasest „Kajast“ wõtnud, ja wõiksin neile sellest „Kajast“ ühe punkti weel meelde tuletada, mida need härrad siin kahjuks on ära unustanud, nimelt, et kogu Riigikogu liikmete palk olewat 60 ministri palk. Nähtawasti on nendel härradel soow, et oleks riigiasju juhtimas üks mees, kellele wõiks 60 mehe palka maksta, nagu see mitmetes riikides on olnud. Meie oleme aga teise süsteemi poolt. (J. Temant, maal: Ega Teie „Kaja“ lugenud et ole! Olete muidu aga midagi kuulnud!)

Seda seisukohta arwesse wõttes, et kui need härrad parandusi tahawad teha, siis wõiksid nad seda siin teha, sellepärast räägin mina selle wastu, et seda seadust üldse komisjoni anda.

A. Oinas (sd.): Mind, kui rahaasjanduse komisjoni liiget panewad imestama need wäljaastumised. Ettepanewas seaduses ei ole sisulikult midagi erakorraliselt uut, waid see seadus fikseerib Riigikogu liikmete jaoks peajoonetes ainult wana korda, nimelt sennist Asutawa Kogu liikmete tasumäära ja tasumaksmise viisi. Mis uus on, see on, et Riigikogu liikmetel on I klassis kõigil Eesti wabariigi raudteedel prii sõit ja teiseks, et lubatakse lisatasu Riigikogu juhatusel ja komisjoni liikmetele. Prii sõidu ettepanek tehti komisjonis Asutawa Kogu liikme poolt, kes paremal tiival istub. Seda mõtet toetasid ka teised paremal tiival istuwad komisjoni liikmed. Silmas pidades, et prii

sõit parlamendi liikmetele on tarwitusel Soomes ja Saksamaal, seega siis mitte ennekuulmata nähtus ja on oma kohast soowitaw asi tihedama ühenduse loomiseks parlamendi liikmete ja walijate wahel, — oli komisjon selle poolt.

Mis puutub lisatasusse, siis kerkis see mõte sellepärast üles, et üksikud Asutawa Kogu liikmed, kes komisjonides suuremal määral on pidanud tööd tegema, kaebasid, et neil selle hariliku tasu eest, mis nad saawad, töötegmine raskeks läheb. Edasi pidas komisjon seda silmas, et mitte kõik Asutawa Kogu liikmed ei wõta tarwilikul wiisil seadusandlikust tööst osa, näiteks ajab üks osa Asutawa Kogu liikmeid enam oma erasju ja arwab küllalt olewat aegajalt Asutawa Kogu koosolekule tulla, et siin oma nime sisse kirjutada ja siis mõne aja pärast koosolekult lahkuda. Et parlamendi tööd osawõtmist ergutada, selleks arwas komisjon tarwilikuks komisjoni tööd osawõtjatele lisatasu määrata, kuna nendele, kes Riigikogu ja komisjoni koosolekutele ei ilmu, kõwa trahw peale tuleks panna. See trahw peaks märksa kõwem olema, kui praegune. Wiimasel ajal on komisjoni juhataja hädas sellega, kuidas liikmeid koosolekule kokku saada, sest tunni-aegse ootamise peale ilmub ainult kümme, üksteist, kaksteist liiget ja mõnikord on rahaasjanduse komisjon pidanud ilma seadusliku kwoorumita tööd algama. Ajalehtedes, „Päewalehes“ ja „Rahwalehes“, on selle peale tähepanu juhitud, kui tähtis on riigi eelarwe läbiwaatamise töö, kuid komisjoni tööst on wähe osa wõtnud otse need Asutawa Kogu liikmed, kelle seljataga tähendatud lehed seisawad. Kurb nähtus on see, et Asutawa Kogu liikmed, kes linnas elawad, oma äri juurest ei suuda ära tulla, ja seda tööd teha, mille jaoks nad Asutawasse Kogusse on walitud.

Mis puutub Riigikogu esimehe korterisse, siis ei saa mitte tunnistada, et seaduses olew ütelus nii wäga õnnetu oleks, mispärast peaks seaduseelnõu komisjoni tagasi andma. Asutawa Kogu esimehe, wälis- ja peaministri korterite sisseseadmiseks on Wabariigi Walitsus § 12-a põhjal 2½ miljonit marka määranud. Eelarwe-komisjon oleks seda summat kärpinud, aga krediit oli juba ära tarwitatud, ja mööbel muretsetud. Kui nüüd Riigikogu esimees ka selle

mõnusususe osaliseks saab, mida Asutawa Kogu esimehel on õigus tarwitada olnud, siis arwan mina, et see niisugune iseäralik uudis ei ole, mille pärast härra Weileri taoliselt imestada tarwitseks. „Kõhane korter“ on ehk kompsakas ütelus, kuid seda wiga wõib härra Weiler ka teisel lugemisel parandada.

Mis puutub isiklikult minu arwamisesse, siis oleksin mina § 4. wastu sel juhtumisel, kui antakse priipilet raudteedel ja lisatasu Riigikogu koosolekutele osawõtmise eest.

Puudutan weel lõpuks härra Weileri tähendust, et ettepanek ei wastawat mitte põhiseaduse mõttele, sest ettepanud seaduseelnõu jätaks kaudselt Riigikogu liikmete palgamääramise Riigikogu hooleks. Riigikogu wõib ju määrata walitsuse liikmete palga, kuna aga Riigikogu liikmed saawad $\frac{3}{5}$ walitsuse liikmete palgast, saaksid siis Riigikogu liikmed kaudselt ka oma palka määrata. See on õige, kuid komisjonil oli raske teist wäljapääseteed leida, kuna meie rahakurs kindel ei ole, et saa meie ka kindlat palka määrata, rahawäärtus wõib weel langeda, nii et lõpuks Riigikogu liikme palk wõib wäiksemaks jääda, kui mustatöölise palk, kui meie palga kindla summa kujul määrame. Lubage mulle weel seda juurde lisada, et piinlik oleks olnud komisjonil määrata Riigikogu liikmete palka wäliswaluutas, ütleme: kroonides, naelsterlingites, teist wõimalust ei ole, sest Eesti markades kindlat summat määrata ei saa, ega siis ometi rukkipuudades wõi palka määrata. (K. P ä t s, maal.: P a r e m j a h u s.) Wäga hea, Teie tunnete seda asja paremini, olete ju nõndanimetatud põllumeeste esitaja. Kui meie oleksime tasu jahus määranud, härra Päts'i soowil, siis oleks see nii siin, kui ka mujal rohkem naeru sünnitanud, kui praegu. Imelik oleks wäljamaalastel lugeda, et meie Riigikogu liikmetele mõõdetakse tasu rukkijahus. Usaldame Riigikogu ennast selles küsimuses, et tema ei hakka mitte omale kõrgeid palkasid määrama, sest see on ju ometi rahwaesitus, kes peab Eesti riigi käekäiku lähemal kolmel aastal juhtima, ja nii palju usaldust peaks meil selle asutuse wastu olema, et temalt mitte oodata palkade üleskruwimist oma liikmetele.

Juhataja **A. Rei**: Ettepanek on tehtud komisjoni aruandja Wirma poolt

seaduseelnõu esimesele lugemisele üle minna. Teine ettepanek on — seaduseelnõu komisjoni tagasi anda. Panen need kaks ettepanekut paralleel-hääletamisele. (Hääletatakse.) Kumbki ettepanek ei ole absoluutset enamust saanud, sellepärast tulewad nad mõlemad poolt ja vastu hääletamisele. (Hääletatakse.) Teistkordsel hääletamisel on saanud akl. Wirma ettepanek poolt 18 häält ja vastu 27 häält, akl. Weiler'i ettepanek 28 häält poolt ja 18 häält vastu. Seega on akl. Weiler'i ettepanek, eelnõu komisjoni tagasi anda, vastu võetud.

8. Wabariigi Walitsuse ettepanek akl. J. Ploompuu kohtuwõimudele väljaandmise asjus.

Sekretäär **H. Martna** (loeb): „Asutawa Kogu juhatusel. Palun Asutawale Kogule kinnitamiseks ette panna Wabariigi Walitsuse

28. oktoobri selle aasta otsuse Asutawa Kogu liikme Johannes Ploompuu kohtuwõimudele väljaandmise asjus tema wastutusele wõtmiseks r. n. s. § 29. põhjal.

Lisa: Wabariigi Walitsuse otsus, kirjawahetus 10 lehel ja Tallinna-Haapsalu 7. jsk. rahukohtu süüteoakt nr. 1049 — 1919. a.“

J. Jaakson (rhw.): Kõigi maade seadused rahwasaadikute wastutuselewõtmise ja wangistamise kohta on sarnased ja niisuguse sihiga, et asi seadusandliku kogu otsustada antakse, kui rahwasaadiku süü niisugust iseloomu kannab, millele wõib järgneda rahwasaadiku kohustetäitmise takistamine wangistamise korral. Sarnane seisukoht on ka meie põhiseaduse §§ 40. ja 49. ja ajutises põhiseaduses § 20. ette nähtud. Wiimane on aga halvasti redigeeritud ja

käib nii, et Asutawa Kogu ja Wabariigi Walitsuse liikmeid wõib nende poolt tehtud süütegude pärast wastutusele wõtta ja arreteerida ainult Asutawa Kogu loaga. Lähemalt ei ole midagi ära tähendatud. Wastutuselewõtmise wõi arreteerimise puhul lahkub kaebelune ametikohuste täitmisest ja asi tuleb arutamisele kõrgemas Riigikohtus. Mida siin süütegude all mõtleme, kas kuritegu, mis Wene seaduses „prestupleenie“ all mõeldaw, wõi seaduste ja sunduslikkude määruste mittetäitmist? Kui näiteks rahwasaadiku kojamees ei oleks liiwa jalgteele riputanud, ja selle eest ta wastutusele wõetakse, kas peab siis rahwasaadik nüüd seadusandliku asutuse poolt välja antud saama, ja oma teenistuskohuste täitmisest lahkuma. Nii ei paista siin süütegude mõiste mitte selles mõttes tarwitatud, mis sunduslikkude määruste vastu eksimisi tähendab, waid tuleb arwata kuritegusid, mille järel-duseks wõib olla arreteerimine. Käesolewas rahwasaadik Ploompuu asjas on küsimus selgitamata, kumba mõiste alla süüdistus langeb, sellepärast panen ette küsimus anda komisjoni kätte asja selgitamiseks, ja nimelt härra Talts'i süüteoasja selgitawa komisjoni kätte.

Juhataja **A. Rei**: Panen rahwasitaja Jaakson'i ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Seega on tänane päewakord läbi. Kas tehakse ettepanekuid järgmise koosoleku aja kohta? (Wahelhüüe: Juhatus hooleks!) Järgmise koosoleku aja määramine jäetakse juhatus hooleks. Teisi ettepanekuid ei tehta, selle vastu ei waielda, loen ettepaneku wastuwõetuks. Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 8 õhtul.

Algkirjale alla kirjutanud:

Asutawa Kogu esimees **A. Rei**.

Sekretäär **H. Martna**.